Aspects Regarding the Political and Social Organization of Women in Romania in the Intewar Period

Mihaela Bărbieru
Institutul de Cercetări Socio-Umane „CS Nicolăescu-Plopșor”, Academia Română
Universitatea din Craiova, Departamentul de Științe Sociale, Specializarea Științe Politice

Abstract

During the interwar period, also known as the period in which it has arosen women's empowerment, women's participation in social and political life from Romania has been the subject of much debate, researchers and historians who had analyzed this subject considering the time period between 1918-1929 being the period with the greatest achievements in this area. Although belonging to a traditional society, their desire to occupy an important role in the Romanian society of the first half of the twentieth century had multiple causes, among these, an important place being represeted by the increased level of culture and the critics on the dependence and gender inequality. Being organised in associations of women who acted on various social and political levels, women have been able to impose themselves in areas belonging exclusively to men and started to contribute significantly to the development of Romanian society. The Constitution of 1923 legislated the conditions under which women could exercise their political rights; also at the end of the interwar period, they have been able to obtain the right to vote for parliamentary elections. In this way, the granting of civil and political rights had represented an important step in the struggle for women emancipation. The author, in the presented study, brings to the reader's attention certain aspects of the sustained efforts of the feminist movement in Romania, regarding political and social organization in the interwar period and the actions in the fields of education, culture and philanthropy, fields in which they have brought important contributions to the irreversible process of women emancipation.

Keywords: interwar period, political and social organisation, feminism, society, women's rights.

Preambulul organizării sociale a femeilor – secolul al XIX-lea

Studierea rolului femeii în societatea secolelor trecute se înscrie printre preocupările multor cercetători din domeniile istorie și sociologie, acumulându-se până în prezent o vastă literatură de specialitate ce reușește să surprindă numeroase aspecte ale problematicii în domeniu. Lupta de emancipare a femeilor din România își găsește începuturile în primele decenii ale secolului al

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

XIX-lea, un număr impresionant de documente istorice certificând apariția manifestărilor feministe aproximativ în același timp cu manifestări din țări ca Marea Britanie, Franța sau Statele Unite. Totodată, trebuie semnalată activitatea publicistică a vremii care a venit în sprijinul emancipării femeilor prin numeroasele contribuții materializate în articole, studii, informații științifice sau fragmente literare cu scopul de a pregăti opinia publică în înțelegerea acestui fenomen social. Astfel, Ion Heliade Rădulescu, motivând că „jumătate din omenirea contemporană este de sexul cel frumos și deosebit că și ea poate să-și reclame în societate drepturile de om", a înființat în anul 1837 revista literară „Curier de ambe sexe", care a contribuit în mod real la răspândirea ideilor de emancipare. În secolul al XIX-lea, îngrijorarea față de condiția femeii era pe deplin justificată dacă ținem cont de lipsa școlilor elementare, de numărul mic de pensioane pentru fete, inaccesibile claselor sociale inferioare, de discriminările curriculei școlare, dar mai ales de excluderea femeilor din activitatea politică prevăzută în Legiuirile lui Calimachi (1817) și Caragea (1818), care au rămas în vigoare până la reformele lui Cuza și care au interzis categoric activitățile politice pentru femei, au consacrat supunearea femeii căsătorite față de bărbat, precum și numeroase alte restricții (Mihăilescu 1986, 60-62).

Cu toate aceste restricții, femeile s-au implicat în viața socială a comunității. Acest lucru ne este demonstrat de apariția primei societăți feministe în anul 1850, denumită *Reuniunea Femeilor Române din Braşov*, societate filantropică ce avea ca scop implicarea în dezvoltarea învățământului pentru fete (Radu 1990-1994, 161). A pus bazele primei școli de fete și, împreună cu filialele sale, a deschis numeroase alte școli. Nevoia de cultură și de educație a femeilor a fost demonstrată de apariția a numeroase societăți de tip cultural, religios, de binefacere, de ajutor, înființate după modelul celei de la Brașov. Printre acestea amintim *Reuniunea Femeilor Române de la Iași* înființată în anul 1867 de Cornelia Emilian, cu scopul de a îndruma fetele spre meserii prin care să-și câștige existența; în 1877-1878 au fost create comitete care aveau ca scop ajutorarea frontului, îngrijirea soldaților răniți și a orfanilor de război (acestea erau coordonate de Comitetul Central al femeilor, cu sediul la Iași, coordonat de Maria Rosetti Roznovanu și sub patronajul principesei Elisabeta); în anul 1879 a fost înființat, la București, *Comitetul de femei al Societății Concordia Română*, sub conducerea Paulinei Zaharescu (care era și directoarea Școlii profesionale de fete din București); în 1886 la Deva a luat ființă *Reuniunea Femeilor Române hunedorene* (printre fondatoare se numărau și Elena Pop Hossu-Longin, Ecaterina Drăghici, Maria Moldovanu, Lucreția Olariu, Ana Petca și Ana Șuluțiu); în 1890 s-a înființat *Societatea doamnelor române din Bucovina* cu sediul la Cernăuți (în frunte cu Eufrosina Petrino-Armis, Victoria Stârcea, Elena Popovici, Ștefania Hurmuzachi, Aspasia Onciul ș.a., având peste 30 de filiale în orașele de provincie) (Mihăilescu 2002).

În anul 1894 a fost înființată *Liga Femeilor Române* care avea ca scop principal lupta împotriva discriminării. Aceasta și-a exprimat deschis

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

disponibilitatea interpelărilor în spațiul public și dorința de a aduce contribuții importante legislației, în special Codului Civil, statutului femeii în cadrul familiei și demonstrarea necesității independenței ei economice. De asemenea, s-a implicat în promovarea femeilor instruite în posturi care până la acel moment erau rezervate doar bărbaților. În vara anului 1896, din inițiativa Ligii, a fost înaintată o petiție Camerei Deputaților semnată de peste 100 de femei prin care se cerea, printre altele, dreptul femeii de a-și administra singură averea și obligarea bărbatului prin lege să-și recunoască copilul natural, încercându-se astfel responsabilizarea acestuia în creșterea copiilor. Prin efervescența determinată de depunerea acestei petiții, deși nu a fost luată în calcul nici atunci și nici mai târziu, femeile din Iași au avut o contribuție majoră în lupta de emancipare, care va cunoaște frământări mult mai puternice în secolul următor (Mihăilescu 2002).

O altă asociație cu o activitate intensă a fost Asociația *Unirea Educatoarelor Române*, înființată în 1908 la Iași, care a susținut educarea fetelor și a luptat inclusiv pentru drepturile politice ale femeilor. În acest sens, a cerut Adunării Constituante, întrunită în 1914 pentru revizuirea constituției, dreptul la vot pentru femeile cadre didactice, doctorițe, scriitoare, titrate, femei cu minim 4 clase, cerere care însă s-a lovit de atitudinea ostilă a majorității parlamentare a timpului (*Ibidem*).

Documentele vremii atestă prezența femeilor în diferite domenii de activitate. *Statistica profesiunilor din România după recensământul general al populației din 1 ianuarie 1913* atestă implicarea femeilor în agricultură, industrie, în sistemul bancar, comerț, transporturt și alte servicii publice, însă numărul acestora era cu mult mai mic decât cel al barbaților. Explicația rezidă din lipsa calificării profesionale, dar mai ales a mentalității conform căreia acestea puteau presta doar munci inferioare (Bebel 1963, 299-304).

Manifestări ale organizării politice și sociale în perioada interbelică

În perioada interbelică au avut loc o serie de schimbări la nivel conceptual în ceea ce privește statutul femeii în societatea românească. Fenomenul de emancipare al acestora va lua amploare nu doar din necesitate, ci și ca urmare a ușurinței cu care societățile feministe din Ardeal și cele din Regat au colaborat după 1918, dar mai ales ca urmare a importanței pe care a avut-o presa scrisă în răspândirea ideilor feministe în epocă. Jurnale ca „Femeea de mâine", „Jurnalul Femeii", „Gazeta Femeii", „Tribuna femeii", „Femeia satelor" sunt doar câteva gazete interbelice care răspândeau ideile feministe într-o societate tradiționalistă, plină de lipsuri, în care femeia era inferioară bărbatului, biserica susținea ascultare față de tați și soți, iar căsătoria nu putea fi aleasă de ea, ci de părinții acesteia (Tănase 2008). Femeia din mediul rural avea în continuare aceeași situație grea ca în secolul anterior, fiind lipsite de educație și de accesul la învățătură. În aceste condiții, feministele vremii încercau să găsască soluții prin care eforturile lor să fie materializate nu doar în mediul urban, ci și în cel rural.

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

Între pesonalitățile feminine care au luptat pentru emanciparea femeii în perioada interbelică se numără Adela Xenopol, Eugenia De Reus-Ianculescu, Alexandrina Cantacuzino, Ella Negruzzi, Calypso Botez, Maria Baiulescu ș.a. Acestea proveneau din familii în care educația era importantă și multe dintre ele erau apropiate Reginei Maria.

Daca în secolul al XIX-lea asociațiile de femei acționau individual, deși statutele erau asemănătoare, în perioada interbelică se va trece la acțiune comună. Prima acțiune de unificare a fost realizată de Maria Baiulescu, președinta Reuniunii Femeilor Române de la Brașov, care a propus în anul 1911 convocarea unui congres de unificare a tuturor reuniunilor de femei din Austro-Ungaria, constituindu-se Uniunea Femeilor Române din Ungaria (în anul 1913), pe care a condus-o 27 de ani, inițiativă apreciată și de feministele din Regat. Personalitate puternică, titrată – scriitoare, traducătoare, dramaturg – a luptat pentru drepturile femeilor de la începutul secolului al XIX-lea până în perioada interbelică, implicându-se cu succes în dezvoltarea meseriilor și ocupațiilor femeilor. S-a dedicat asistenței sociale, activând în mai multe societăți, dintre care amintim Societatea pentru Ocrotirea Orfanilor de Război, Crucea Roşie ș.a., și a oferit educație instituționalzată orfanilor. În anul 1908 a transformat orfelinatul patronat de Reuniune în școală de menaj și industrie casnică, iar în anul 1920 în școală profesională. În anul 1927, școala a fost preluată de stat, iar în 1936 a devenit liceu industrial. Nu se poate pierde din vedere faptul că dacă la prima școală erau doar 8 eleve și o profesoară, în 1927 când a fost predată statului numărul elevelor era de 250, corpul didactic era format din 21 de profesori și existau 5 ateliere unde erau desfășurate diverse activități (Onciu 2014).

O serie de documente de arhivă atestă o activitate intensă a femeilor și la prima confragrație mondială, atât ca participante în teatrul de operațiuni (Kirițescu 1922, 119), dar mai ales în spatele frontului. Delegate ale acestora au participat și la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1918, fiind mandatate să voteze pe lângă unire și reformele democratice pentru viitorul stat român. O astfel de reformă a fost votul obștesc, direct, egal și secret penru ambele sexe de la 21 de ani în sus. Nora Lemeny a fost aleasa deputat și a primit conducerea Departamentului muncii în Consiliul Dirigent (Mihailescu 2002). Cu toate acestea, femeile n-au beneficiat de drepturi civile și politice și au fost contestate de Corpurile Legiuitoare ale României întregite.

În perioada cuprinsă între anii 1918-1923, au fost create organizații în număr relativ mare, multe dintre ele unindu-se într-un Consiliu Național afiliat la Consiliul Internațional al Femeilor. Pentru că nu beneficiau de drepturi civile și politice, au fost organizate numeroase conferințe și dezbateri, au fost publicate articole și studii în numeroase ziare și reviste din care reieșea necesitatea acordării acestor drepturi (Văcărescu 2013).

În iulie 1918, s-a înființat la Iași, Asociația pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române, al cărei program statua obiective menite să implice femeile în *viața politică* prin acordarea drepturilor integrale civile, cetățenești și

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

politice, exercitarea profesiunilor liberale şi ocupara oricăror funcţii publice, în *viaţa socială* prin reglementarea muncii, încurajarea şi coordonarea de activităţi sociale, ateliere şi magazii pentru desfacerea mărfurilor produse de femei etc. şi în *viaţa culturală* prin combaterea analfabetismului, îndrumarea femeilor către meserii, crearea de şcoli pentru adulţi, înfiinţarea de instituţii de cultură (Mihăilescu 2002). Directoare ale asociaţiei au fost numite Maria Baiulescu, Elena Meissner şi Ella Negruzzi, iar printre membrele fondatoare se aflau Eleonora Stratilescu, Maria Buţureanu, Calypso Botez, Tereza Castan, Ana Conta-Kernbach, Sofia Nădejde, Isabela Sadoveanu, Sanda Filitti, Maria Moruzzi, Olga Sturdza etc. Activitatea asociaţiei a presupus, printre altele, transmiterea ideilor feministe în epocă şi acţiuni revendicative. Deşi demersurile politice şi publice au avut rezultate limitate, a fost înregistrat ca un real succes obţinerea dreptului de a practica avocatura obţinut de Ella Negruzzi, care a luptat să fie admisă în barou timp de 7 ani, între 1913-1920 (*Ibidem*).

În anul 1921, la Bucureşti, a fost înfiinţat Consiliul Naţional al Femeilor Române (CNFR) cu scopul de a reuni organizaţiile feministe într-o formă federativă. CNFR împreună cu Uniunea Femeilor Române, Asociaţia pentru Emanciparea Civilă şi Politică a Femeilor Române, Liga pentru Drepturile şi Datoriile Femeii, Societatea Ortodoxă Naţională a Femeilor Române, în perioada anterioară Constituţiei din anul 1923 au desfăşurat acţiuni pentru egalizarea drepturilor civile şi politice ale femeilor. În acest sens, au fost organizate o serie de dezbateri şi conferinţe, au fost publicate studii, analize şi propuneri legislative, manifestaţii, proteste şi memorii prin care asociaţiile au susţinut includerea drepturilor depline ale femeilor în constituţie. Calypso Botez, într-unul din studiile sale, creiona poziţia nefavorabilă a acestora din societatea românească: „Noi, româncele din Regatul vechi ... sântem clasate aşa cum a hotărât Eliade Rădulescu la 1866; între copii, minori, nebuni şi idioţi. Nu ne putem administra bunurile, nu putem face nici un act fără autorizaţia bărbatului, nu ne putem creşte copiii cum vrem, nu putem dispune de nici un lucru din casa noastră, după voie, căci legea presupune că în casa unde este un bărbat, totul este al lui. Într-un cuvînt, femeia se mişcă numai după bagheta magică a autorităţii maritale“ (Botez 1923, 76-87). Deşi acordarea de drepturi politice pentru femei a fost amânată, în anul 1923, în textul Constituţiei, a fost înscris totuşi principiul cooptării lor în consiliile comunale şi judeţene. În dezbaterea care a precedat adoptarea Constituţiei din anul, Calypso Botez nota: „*excluderea femeii de la vot înseamnă o sumă de indivizi cărora legile li se impun fără a fi întrebaţi, înseamnă că dreptul de vot rămâne tot un privilegiu al câtorva, privilegiu de sex care, ca orice privilegiu, nu are ce căuta decât în societăţile despotice” (Bordeianu 2010, 54).* Activitatea şi implicarea în domenii ca asistenţa socială, salubritatea publică, cultura şi educaţia s-a dovedit benefică pentru acţiunile viitoare (Popescu 2011).

Anii ′20-′30 ai secolului trecut au fost marcaţi de acţiuni intense ale asociaţiilor feministe pentru câştigarea dreptului de vot, mergându-se până la

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

ideea îndrăzneața, lansată de Alexandrina Cantacuzino împreună cu alte câteva temerare, de a înființa un partid politic care să le reprezinte interesele. Aceasta opina în favoarea unei formațiuni politice care să aducă mai multă moralitate și echilibru în viața publică, și nicidecum de o formațiune care să se le pună în antiteză cu bărbații sau care să aducă prejudicii familiei ori societății (Mihăilescu 2006, 25). Inițiativa sa a atras numeroase critici din partea opiniei publice, în general, și a personalităților mișcării feministe, în special. Dintre aceste, cele mai vehemente au fost Elena Meissner, care considera înființarea unei structuri politice a femeilor drept o irosire de forțe, în condițiile în care existau în țară organizații de femei care își câștigaseră deja prestigiul în urma eforturilor depuse după război, și Calypso Botez, care consideră ca „politica este una și aceeași pentru ambele sexe, care nu pot fi decât colaboratoare înlăuntrul aceleiași formațiuni politice, completându-se în munca publică cu specificul reciproc, de cultură, de aptitudini, de simț politice" (*Ibidem*, 26-27). Chiar dacă nu a luat ființă o astfel de formațiune politică, prin eforturile susținute și prin presiunea asociațiilor de femei asupra liderilor politici ai vremii s-au putut obține anumite drepturi politice. Art. 10 al legii unificării administrative din anul 1925 prevedea cooptarea a maxim 7 consiliere în comunele urbane cu 250.000 de locuitori, 5 în comunele cu 100.000 de locuitori, 3 în comunele cu 50.000 de locuitori și două în restul (SANIC, dos. XI/32, f. 8-12). Legea electorală din 1926 nu a făcut referiri la dreptul femeilor de a alege. În anul 1929, sub presiunea asociațiilor de femei, Legea pentru organizarea administrativă a prevăzut dreptul femeilor de a fi alese în consiliile comunale și județene. Deoarece nivelul educațional stabilit de legea electorală era foarte ridicat, forurile conducătoare au fost avertizate, încă din aprilie același an, printr-o moțiune a Comitetului Federației Uniunii Femeilor Române, de limitele pe care le impunea asupra votantelor din Transilvania, care în timpul Austro-Unagriei nu au primit diplome deoarece școlile românești nu au avut dreptul să le emită, dar și asupra populației feminine de la sate care a fost masiv înlăturată de la vot (SANIC, dos. XI/37, f. 67). Deși cu multe restricții, legea s-a dovedit un prim pas în obținerea de drepturi politice pentru femei. Au primit drept de vot femeile absolvente ale învățământului secundar, normal sau profesional, ciclul inferior, funcţionarele de stat, judeţ sau comună, văduvele de război, femeile care fuseseră decorate pentru activitatea depusă în timpul războiului şi cele care conduceau societăţi culturale, filantropice sau de asistenţă, la momentul intrării în vigoare a legii (Cosma 2002, 52-53).

Într-o societate preponderet masculină, cu tradiții și mentalități ce erau cu greu depășite, o parte considerabilă a femeilor care au primit drept de vot nu s-au prezentat la urne „temându-se de atitudinea zeflemitoare şi de ironiile cu care erau întâmpinate de electoratul masculin" (Popescu 2011). La alegerile comunale din anul 1930, din aproximativ 15.000 de femei cu drept de vot s-au înscris doar 3.000 (SANIC, dos. XI/88, f. 1). La alegerile locale (municipale, comunale și județene), Ella Negruzzi, Calypso Botez, Margareta Paximade-

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

Ghelmeceanu, Ortansa Satmary au fost candidate din partea PNŢ-ului, partid care avea în programul său o serie de reforme democratice. Alte feministe, ca Sarmiza Bilcescu-Alimăneştianu sau Maria Pillat au candidat pe listele PNL. Anul 1930 a fost momentul când peste 100 de femei au devenit consiliere în toată ţară, două au devenit primar (Cobia-Dâmboviţa şi Negreşti), iar în multe localități funcția de viceprimar a fost ocupată de femei (Mihăilescu 2006, 30-31). Un an mai târziu, în 1931, a fost organizat primul Congres al femeilor consiliere în care au fost subliniate competențele în conducerea treburilor publice dovedite de acestea în primul an de mandat (*Ibidem*, 31). Publicația *Ziarul nostru*, în numărul din aprilie 1932, relata opinia primarului capitalei din acea perioadă, Dem Dobrescu, care întrebat fiind despre contriuția femeilor consilier la asistența socială, a declarat următoarele: „Vă dau nota 10 și de ar fi mai mare ca 10 v-aș da-o". De asemenea, au fost înregistrate realizări deosebite și în alte localități, cum ar fi Craiova, Galați, Brașov, Timișoara, Lipova, Târgu Jiu, Turda (SANIC, dos. XI/22, f. 208). În anul 1934, documentele de arhive atestă funcții de consiliere pentru o serie dintre membrele Asociației pentru Emanciparea Civilă şi Politică a Femeilor din România (*Ibidem*, f. 223).

Un alt moment important în lupta pentru egalitate a fost marcat de obținerea, conform Constituției din 1923, de drepturi juridice pentru femei în timpul guvernării național-țărăniste (1928-1933). Deși au fost întâmpinate multe dificultăți, pentru că nu venise momentul pentru o astfel de schimbare, în urma unei adunări publice organizate în București, la 28 februarie 1932, de mai multe asociații ale femeilor, la inițiativa Mariei Pop (reprezentanta femeilor din Oltenia) a fost formată o delegație care urma să prezinte Regelui și guvernului moțiunea adunării prin care se cereau „acordarea drepturilor civile pe baza deplinei egalități conform art. 6 din Constituție" și „introducerea acordării de drepturi politice femeilor române cu ocazia prezentării prioectului de reformă electorală" ce urma să fie discutată în parlament. La 13 aprilie, proiectul de lege prin care se ridica incapacitatea civilă a femeilor măritate a fost votat cu o largă majoritate în Camera Deputaților și la 15 aprilie în Senat. Legea a fost promulgată la 21 aprilie 1932 și a însemnat o mare victorie pentru mișcarea feministă din perioada interbelică (Mihalache 2006, 39-41).

Femeile au primit drept de vot real prin Constituția din anul 1938, care stipula că *Legea electorala [...] va statornici [...] condiţiunile cerute pentru a fi alegător, pentru bărbaţi şi femei, incapacităţile, decăderile, incompatibilităţile, procedura votării şi garanţiile libertăţii alegerilor precum şi numărul deputaţilor. Cu toate acestea, ele nu erau eligibile pentru Adunarea Deputaţilor. Deși în perioada interbelică au reușit obținerea drepturilor electorale, totuși participarea acestora la viața politică era în număr destul de restrâns datorită analfabetismului. Legea electorală* dădea drept de vot numai de la vârsta de 30 de ani și doar celor care știau carte. Astfel, a existat o limitare drastică a numărului de alegători, iar femeile, chiar dacă erau acceptate în toate formele de învăţământ, erau în mare parte neștiutoare de carte (*Bordeianu 2010,*

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

55). Totodată, acordarea dreptului de vot pentru femei a coincis cu instaurarea dictaturii carliste, lucru care a făcut imposibilă transpunerea acestor drepturi în practică. Regimul comunist, cu toate limitele impuse de un regim totalitar, prin Constituția din anul 1948 a stabilit principiile de bază asupra drepturilor electorale ale femeilor (*Ibidem*).

În perioada interbelică, accesul la educație pentru femei a constituit un deziderat permanent al acestora. Pentru a putea beneficia de aceleași drepturi la instrucție în cadrul școlilor, academiilor și instituțiilor de învățământ ca și bărbații au fost depuse eforturi permanente atât de asociațiile în care erau organizate, cât și individual. Dacă la începutul secolului al XIX-lea, analfabetismul în rândul femeilor române era la cote alarmant de mari, ridicându-se în anul 1900 la 92,5%, printre cele mai mari din Europa (Apud Ciupală 2003, 152), în anul 1930 s-a redus la 43%. Acest lucru s-a întâmplat atât datorită anexării Transilvaniei, unde rata analfabetismului feminin era mai mica, cât mai ales eforturilor depuse de feministe. Statisticile vremii evidențiază deopotrivă faptul că în rândul femeilor analfabetismul este răspândit într-o proporție mult mai mare decât în rândul bărbaților şi că în mediul rural alfabetizarea este făcută într-o proporție mult mai mică. Astfel, în anul 1930, 54,5% din femeile din România erau analfabete, ceea ce reprezenta mai mult de jumătate din totalul populației feminine (bărbații doar 30,8%), iar în Transilvania rata alfabetizării era de 70%, în timp ce în Basarabia era sub 40%. În Oltenia este înregistrată în același an, cea mai mare diferenţă între alfabetizarea bărbaților şi cea a femeilor din mediul rural – 27,4% femei față de 68,5% bărbaţi (Văcărescu 2013, 17-18). În ceea ce privește învățământul universitar, un număr foarte mic de tinere din familiile bogate studiau în țări precum Germania, Austria, Franţa sau Elveția. Dacă până la sfârșitul secolului al XIX-lea femeile din România nu puteau urma studiile universitare, în perioada interbelică situația lor se schimbă în mod radical ca urmare a activităților întreprinse în acest sens. Emanciparea civilă şi politică a femeilor (pentru acces la educaţie, la muncă, la diverse profesii din care acestea erau excluse, pentru dreptul de a vota şi de a fi alese în forurile administrative şi legislative) se înscria, cu succes, în eforturile societății românești interbelice de a ține pasul cu o societate europeană aflată în plină dezvoltare culturală. Astfel, numărul femeilor care făceau studii universitare în România a crescut considerabil, de la 7,4% între anii 1901-1905, la 17% (3.077) între anii 1921-1922, pentru ca între 1929-1930 să se ridice la 30,2%, însemnând 9.667 de studente (*Ibidem*, 19).

Totodată, nu se poate trece cu vedrea rolul indiscutabil pe care femeile l-au avut în cadrul Bisericii Ortodoxe Române din perioada interbelică. În anul 1910 a fost înființată, la București, din inițiativa Alexandrinei Cantacuzino, prima Societate Ortodoxă Națională a Femeilor Creștine din România (SONFR). Cu o activitate de 35 de ani, societatea a avut ca scop „unirea sufletelor și mobilizarea energiilor pentru educația religioasă a tinerilor, pentru

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

ajutorarea familiilor aflate în dificultate, pentru susținerea Bisericii" (Apostolache 2011). Printre susuținătorii acestui proiect îndrăzneț s-au aflat reprezentanții Sfântului Sinod, politicieni, oameni de cultură, dar și Casa Regală, care prin regele Carol I şi regina Elisabeta s-a dovedit solitară cu cauza femeilor ortodoxe. Numărul mare al membrelor societăți, provenite din toate categoriile sociale, a determinat apariția a numeroase filiale, subordonate direct autorității bisericeşti a Sfântului Sinod. În timpul Primului Război Mondial, sediile SONFR au fost transformate în spitale şi infirmerii, iar membrele societății au devenit voluntare, împreună cu medicii şi preoţii contribuind la îngrijirea răniţilor. În perioada interbelică activitatea societății a fost canalizată către tinerii care doreau să studieze, către ajutorarea văduvelor și orfanilor de război, astfel fiind înființate primele orfelinate şi şcoli speciale administrate de Biserică prin SONFR. Activitatea depusă de Alexandrina Cantacuzino a avut ca scop desfăşurarea a numeroase proiecte sociale (înființarea de şcoli de fete, internate, grădiniţe pentru copiii defavorizaţi, organizarea a numeroase conferinţe etc.) şi colaborări internaţionale pentru şcolile şi liceele de care se ocupa Societatea. În acest fel, s-a reuşit trimiterea tinerilor din Bucureşti la Paris pentru schimb de experienţă. Regimul comunist a demis, în anul 1945, Comitetul director condus de Aria Soare, iar Societatea a fost în acest fel desfiinţată. Reînființată la 5 martie 1991, activează în prezent în şaptesprezece oraşe din România (Apostolache 2011).

Așa cum deja s-a precizat în studiul nostru, presa interbelică a avut un rol important în lupta de emancipare a femeii din Româna. Astfel, presa feministă și ziarele dedicate femeilor, deși cu perioade scurte de apariție, s-au implicat în problemele societății interbelice și a făcut cunoscută dinamica feministă în contextul istoric al momentului (Popescu 2011). Nu vom face referire asupra tuturor publicațiilor din perioada interbelică, însă vom supune analizei câteva mai importante, care au dezbătut în principal problemele momentului cu care s-a confruntat mișcarea feministă. În anul 1926 s-a înființat la București, din inițiativa Adelei Xenopol, *Societatea scriitoarelor române*. Dintre membrele fondatoare aminim pe Constanţa Hodoş, Izabela Sadoveanu, Sofia Nădejde, Aida Vrioni, Margareta Miller-Verghy. Sub patronajul acestei societății, a apărut „*Revista scriitoarei"*, care a publicat medalioane ale activistelor feministe, precum și fragmente din scrierile acestora. În anul 1929, revista își va schimba numele în *Revista scriitoarelor și scriitorilor români*. Între anii 1931-1939, la București a apărut *Gazeta Femeii*, sub direcţia Catherinei B. Müller, ziar de doar 4 pagini dedicat mișcării feministe. Într-un articolul apărut în acest ziar la 15 ianuarie 1936, a fost revendicat dreptul la vot al femeilor de către doctorul Jean Ilie Ghiulea, care a argumentat „că ţăranii analfabeţi se bucură de exerciţiul drepturilor politice, iar femeile educate, nu" (Popescu 2011). Printre subiectele abordate de publicație se răgăseau anchetele sociale, drepturile şi datoriile mamei, educaţia copilului, informații despre congrese, întruniri şi iniţiative ale asociațiilor şi ligilor feministe din România,

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

precum şi prezentarea cazurilor de femei cu carieră. Astfel, constatnt s-a făcut referire la Ella Negruzzi, prima femeie avocat român, aleasă membră în Consiliul de Disciplină al Baroului Bucureşti (*Ibidem*).

Fără a avea pretenția unui subiect epuizat, prezentul studiu reprezintă o scurtă analiză asupra mișcării de emancipare a femeilor din România în perioada sa de apogeu. Excluderea femeilor din viața publică nu a avut și nu are în istorie o justificare plauzibilă. Deși tradiționalistă și refractară, societatea românească interbelică s-a aliniat în cele din urmă ideilor de emancipare europene. În ecuația evoluției constante a mișcării de emancipare din perioada interbelică, rolul principal a fost deținut de reprezentantele elitei feminine care au efectuat studii în străinătate și au intrat în contact cu mișcarea feministă internațională. În România, emanciparea femeilor s-a realizat treptat, prin reforme, și a avut ca efect obținerea de drepturilor politice și participarea acestora la viaţa politică şi socială.

Bibliografie

Apostolache, Ioniță. 2011. Rolul femeii creștine în viața BOR: SONFR, pagini de istorie. Mitropolia Olteniei; disponibil la adresa http://www.revistaortodoxa.ro/?p=393 (accesat la 7 mai 2015).

Bariţiu, George. 1962. *Scrieri social-politice*. Bucureşti: Editura Politică.

Bebel, August. 1963. *Femeia și socialismul*. Bucureşti: Editura Politică.

Bordeianu, Doina. 2010. Evoluția constituțională a drepturilor electorale ale femeilor în România. Sfera Politicii 149: 53-57.

Botez, Calypso. 1923. Drepturile femeii în Constituţia viitoare. În Noua Constituţie a României. 23 de prelegeri publice organizate de Institutul Social Român, Bucureşti: Tipografia Culturală Naţională.

Ciupală, Alin. 2003. *Femeia în societatea românească a secolului al XIX-lea*. Bucureşti: Editura Meridiane.

Cosma, Ghizela. 2002. *Femeile şi politica în România: Evoluţia dreptului de vot în perioada interbelică*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Kiriţescu, Constantin. 1922. *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916-1919*. Bucureşti: Tipografia Arte grafice „România Nouă".

Mihăilescu, Ștefania. 1986. Mișcarea revoluționară și democratică de femei din România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Anale de istorie 4: 60-77.

Mihăilescu, Ştefania. 2002. *Din istoria feminismului românesc. Antologie de texte (1838-1929)*. Iaşi: Polirom.

Mihăilescu, Ştefania. 2006. *Din istoria feminismului românesc. Studiu şi antologie de texte (1928- 1948)*. Iaşi: Polirom.

Onciu, Camelia. 2014. Maria Baiulescu, cea mai puternică braşoveancă. Monitorul Expres; disponibil la adresa http://www.monitorulexpres.ro/?mod=monitorulexpres&p=mozaic&s_id= 134629

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)

Popescu, Camelia. 2011. Presa feministă din perioada interbelică. Historia.ro; disponibil la adresa http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/presa-feminist-rom-nia-interbelic (accesat la 2 mai 2015).
Popescu, Camelia. 2011. Lupta pentru dreptul de vot feminin în România interbelică. Historia.ro; disponibil la adresa http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/ lupta-dreptul-vot-feminin-n-rom-nia-interbelic (accesat la 10 mai 2015).
Radu, M. 1990-1994. File din activitatea Reuniunii femeilor române din Brașov (1850-1918). Cumidava XV-XIX: 161-175.
Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale (SANIC), fond Familial Meissner, dos. XI/22, f. 208, 223; dos. XI/32, f. 8-12; dos. XI/37, f. 67; dos. XI/88, f. 1.
Tănase, Cristina. 2008. Mișcarea feministă reflectată în presa interbelică. Țara Bârsei 7: 172-177.
Văcărescu, Theodora-Eliza. 2013. Contexte de gen. Educația femeilor din România între anii 1880-1930. Sfera Politicii 175: 13-23.

BDD-V1842 © 2015 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:22 UTC)